

امکان استفاده از پلی استایرن در ساخت تخته خرده چوب^۱

علی اکبر عنایتی^۲ علیرضا مرصاد^۴

چکیده

برای بررسی امکان استفاده از ضایعات پلی استایرن در ساخت تخته خرده چوب، تخته‌های آزمونی یک لایه با جرم مخصوص 600 kg/m^3 و ضخامت ۱۴ میلی‌متر با توجه به تیمارهای مقدار چسب در پنج سطح (۰، ۲/۵، ۵/۵ و ۱۰ درصد) و مقدار پلی استایرن در پنج سطح (۰، ۵، ۱۰، ۱۵ و ۲۰ درصد) ساخته شدند. پس از انجام تعادل رطوبتی تخته‌های آزمونی در شرایط استاندارد (در ۲۰ درجه سانتی‌گراد و رطوبت نسبی ۶۵ درصد)، خواص فیزیکی (جرم مخصوص، درصد جذب آب و واکنشیدگی ضخامت) و خواص مکانیکی (مقاومت به خمش استاتیک، مدول الاستیسیته و مقاومت برشی) آنها اندازه‌گیری شد. نتایج به‌دست آمده نشان داد که افزایش مقدار چسب موجب بهبود کلیه خواص مکانیکی و فیزیکی اندازه‌گیری شده گردیده است. مصرف مقادیر مختلف پلی استایرن بر خواص مکانیکی تخته‌ها (به استثنای مقاومت برشی) اثر مثبت نشان می‌دهد، به طوری که افزایش مقدار پلی استایرن موجب افزایش این مقاومت‌ها شده و تفاوت بین آنها معنی‌دار است. به‌علاوه، افزایش مقدار پلی استایرن به بهبود کلیه خواص فیزیکی مورد اندازه‌گیری تخته‌های آزمونی منجر شده است. در بین تیمارهای مختلف، هرچند تخته‌های ساخته‌شده با مقدار ۱۰ درصد چسب، به‌همراه ۱۵ و ۲۰ درصد پلی استایرن دارای بهترین خواص فیزیکی و مکانیکی بودند، ولی بین خواص فیزیکی و مکانیکی این تخته‌ها و تخته‌های ساخته‌شده با مقدار ۵ درصد چسب و ۲۰ درصد پلی استایرن تفاوت معنی‌داری مشاهده نشد. علاوه بر این، تفاوت ویژگی‌های کیفی این تخته‌ها و تخته‌های تیمار شاهد معنی‌دار نبوده است. این بررسی نشان می‌دهد که با مصرف مقدار ۵ درصد چسب اوره - فرم آلدید به همراه ۲۰ درصد پلی استایرن (مناسب‌ترین تیمار در این بررسی) ضمن حفظ کیفیت تخته خرده چوب، میزان مصرف چسب نیز به مقدار زیادی کاهش می‌یابد.

واژه‌های کلیدی: تخته خرده چوب، پلی استایرن، چسب، اوره - فرم آلدید، خواص فیزیکی و مکانیکی و صنوبر

۱- تاریخ دریافت: ۷۹/۶/۲۱، تاریخ تصویب نهایی: ۸۰/۶/۲۶

۲- این تحقیق با استفاده از اعتبار مالی معاونت پژوهشی دانشگاه تهران انجام شده است

۳- دانشیار دانشکده منابع طبیعی دانشگاه تهران

۴- دانشجوی کارشناسی ارشد علوم و صنایع چوب

مقدمه

تخته خرده چوب از جمله فراورده های چوب است که حدود ۹۰ درصد جرم آن از خرده های چوب و باقیمانده از چسب و مواد افزودنی تشکیل شده است.

با وجود اینکه چسب مصرف شده در ساختار تخته خرده چوب به طور متوسط ۱۰ درصد جرم آن را تشکیل می دهد، اما این مقدار اثر بسیار زیادی بر روی خواص فیزیکی و مکانیکی این فراورده دارد. به علاوه، به دلیل بالا بودن هزینه تولید چسب های مورد استفاده در صنایع تخته خرده چوب که اغلب از نوع گرماسخت و شامل اوره - فرم آلدید، ملامین - فرم آلدید، فنل - آلدید و رزینول - فرم آلدید هستند، علی رغم میزان مصرف کم آنها، در حدود ۵۰ درصد هزینه های ساخت تخته خرده چوب را به خود اختصاص می دهند (۱۴).

بالا بودن هزینه های تولید این نوع چسب ها از یک طرف و انتشار گازهای سمی به هنگام فشردن تشک خرده چوب و ساخت تخته خرده چوب و نیز در زمان مصرف از سوی دیگر، فکر استفاده از انواع مواد جایگزین را به دنبال داشته است. از جمله موادی که طی دهه گذشته و به سبب ویژگی های منحصر به فرد و متنوع مورد توجه قرار گرفته اند، پلیمرهای گرمانرم هستند که در تمامی صنایع کاربرد زیادی پیدا کرده اند. مقدار مصرف پنج پلیمر شامل پلی اتیلن با جرم مخصوص کم، پلی پروپیلن، پلی وینیل کلراید و پلی استایرن در مجموع و در سطح جهانی در سال های ۱۹۸۱، ۱۹۹۰ و ۱۹۹۵ به ترتیب ۱۱/۵، ۱۹/۵ و ۵۰/۷ میلیون تن بوده است (۷).

بالا بودن میزان مصرف پلیمرهای گرمانرم* از یک طرف و افزایش قیمت مواد اولیه، بالا بودن هزینه های تبدیل و ساخت و نیز بروز مشکلات زیست محیطی ناشی از پس ماند های این پلیمرها از سوی دیگر، بازیابی آنها را که از نظر اقتصادی نیز دارای توجیه است، اجتناب ناپذیر می کند (۶). توجه به امر بازیابی پس ماند های پلیمرهای گرمانرم به منظور حل مشکلات زیست محیطی و داشتن توجیه اقتصادی این اقدام، همچنین فکر امکان استفاده از پس ماند پلیمرهای گرمانرم (که دارای خواص متفاوت و منحصر به فردند) به عنوان جایگزین چسب مصرفی در فراورده های مرکب چوبی، انجام پژوهش های زیادی را به دنبال داشت. مایتی^۱ و همکاران (۱۹۸۶)، مقاومت کششی، مقاومت به ضربه و سختی تخته های ناشی از ترکیب پلی اتیلن سنگین و الیاف خام چوب را اندازه گیری و نتیجه گیری کردند که الیاف خام چوب به عنوان فیلر پلی اتیلن به هنگامی که مقاومت به ضربه اهمیت چندانی ندارد، به طور موثری می تواند مورد استفاده قرار گیرد. به علاوه فیلرهای کوچک در مقایسه با فیلرهای بزرگ، ارجح هستند. ریجو^۲ (۱۹۸۸) اثر افزایش درصد چسب (۶-۱۰ درصد) و جرم مخصوص تخته خرده چوب ($450 - 750 \text{ kg/m}^3$) را بررسی کرد. نتایج نشان دادند که افزایش مصرف چسب به مقدار بیش از ۸ درصد فقط در جرم مخصوص بیش از 600 kg/m^3 موجب بهبود خواص مکانیکی تخته ها شده است. یام^۳ و همکاران

* در حال حاضر ۱۰ درصد کل زیادهای جامد شهری از انواع پلاستیک است و ۸۳ درصد آنها را پلاستیک های گرمانرم تشکیل می دهند

۱- Maiti

۲- Rijo

۳- Yam

چندلایه از دفاتر تلفن بازیافتی و پودر پلاستیک (پلی اتیلن بازیافتی از ساک‌های خرید) با نسبت ۲:۱ را مورد مطالعه قرار دادند. تخته‌های به‌دست آمده دارای کیفیت مشابه کیفیت تخته‌خرده‌چوب رایج بودند، ولی حساسیت بیشتری در مقابل آب از خود نشان دادند.

یانگ کوايست و همکاران (۱۹۹۴) ساخت تخته‌خرده‌چوب با استفاده از چوب و پلاستیک‌های بازیافتی را مورد بررسی قرار دادند. نتایج نشان داد که می‌توان از انواع مختلف پس‌مانده‌های چوبی، کاغذ باطله و پلاستیک در ساخت تخته‌های مرکب استفاده کرد.

سرزاع (۱۳۷۵) در تحقیقی امکان استفاده از پس‌مانده‌های پلی‌اتیلن در ساخت تخته‌خرده‌چوب با استفاده از چوب صنوبر را در شرایطی که جرم مخصوص تخته‌ها 0.7 g/cm^3 بود، بررسی کرد، نتایج به‌دست آمده نشان داد که در دمای پرس ۱۹۰ درجه سانتی‌گراد و زمان پرس ۵ دقیقه، با افزایش پلی‌اتیلن تا حد ۵ درصد مقاومت مکانیکی و با مقدار پلی‌اتیلن ۲۰-۱۵ درصد پایداری ابعاد تخته‌خرده‌چوب افزایش می‌یابد.

لیانگ^۵ و همکاران (۱۹۹۴) ساخت مواد چندسازه از ضایعات شهری را مورد بررسی قرار داده و دریافتند که در درصد‌های بالای الیاف نسبت به پلیمر، پلی‌استایرن / پلی‌متا اکریلیت اسید (PS-PMAA) بر روی افزایش مدول الاستیسیته مقاومت کششی تخته‌ها بیشترین اثر را دارد.

شهریاری (۱۳۷۶) تاثیر دو عامل مقدار چسب و فشار پرس را روی ویژگی‌های

(۱۹۹۰) از ترکیب الیاف خالص چوب صنوبر و پلی‌اتیلن با جرم مخصوص زیاد (PEhd) بازیافت شده از بطری‌های شیر، تخته‌های چندسازه تهیه و اثر پیش‌تیمار الیاف، شکل پیچ و دمای محیط بر روی ویژگی‌های آنها را مورد بررسی قرار دادند. هان^۱ (۱۹۹۲) با اضافه کردن الیاف روزنامه (تا ۵۰ درصد جرم پلاستیک) به مخلوط پلاستیک‌های ذوب‌شده پلی‌استایرن، پلی‌پروپیلن و پلی‌اتیلن، نشان داد که فراورده به‌دست آمده نسبت به فراورده فاقد الیاف افزودنی استحکام بیشتری دارد. وی نشان داد که هیچ واکنش شیمیایی بین اجزای متفاوت این مخلوط وجود ندارد.

یانگ کوايست^۲ و همکاران (۱۹۹۲) بر روی ویژگی‌های فیزیکی و مکانیکی تخته‌های ساخته شده از چوب و الیاف مصنوعی (پلی‌استر و پلی‌پروپیلن) به همراه چسب فنل تحقیق نموده و نتیجه گرفتند که خواص مورد بررسی با افزایش جرم مخصوص و تغییر ترکیب از چوب-پلی‌استر به چوب خالص و از پلی‌پروپیلن به چوب و پلی‌استر و چسب فنل، افزایش می‌یابند. ساکورای^۳ و همکاران (۱۹۹۳) تخته‌هایی از مخلوط ذرات چوب و پس‌مانده‌های پلی‌اتیلن را در دمای پرس بین ۱۱۰-۱۳۰ درجه سانتی‌گراد قرار دادند و دریافتند که مقاومت خمشی تخته‌ها با افزایش مقدار ذرات چوب افزایش می‌یابد، ولی مقاومت داخلی تخته‌ها تغییر نمی‌کند. به‌علاوه، وجود رطوبت در ذرات چوب، مقاومت داخلی خوبی به تخته‌های تهیه شده می‌دهد. الیس^۴ و همکاران (۱۹۹۳) امکان ساختن مواد چندسازه

۱- Hon
۲-Youngquist
۳- Sakurai
۴-Ellis

۵- Liang

مقدار واكشیدگی ضخامت کمتر و جذب آب بیشتری نسبت به آنها داشتند.

در نظر گرفتن نتایج تحقیقات انجام شده بر روی کاربرد پلیمرهای گرمانرم مختلف در ساخت مواد چندسازه از طرفی (۱) و افزایش میزان مصرف انواع پلیمر در ایران (۲۴۰) میلیون کیلوگرم در سال (۱۳۷۶) از سوی دیگر (۳)، سبب شد تا امکان کاربرد پلیمرهای گرمانرم مختلف در ساخت تخته خرده چوب مورد بررسی قرار گیرد. در این راستا، بررسی حاضر به منظور جایگزین کردن پس مانده های پلی استایرن به جای چسب های متداول مصرفی و کاهش هزینه های ساخت تخته خرده چوب انجام گرفت.

مواد و روش ها

خرده چوب صنوبر مورد نیاز برای این بررسی از کارخانه شهید دکتر باهنر واقع در ۳۰ کیلومتری گرگان تهیه و در همان کارخانه از رطوبت اولیه حدود ۸۰ درصد تا رطوبت نهایی حدود ۱ درصد خشک شد. با استفاده از الک های به درستی ۰/۳ و ۶ میلی متر، خرده چوب های با ابعاد مناسب برای ساخت تخته های آزمونی جداسازی شدند. از آنجا که ویژگی های گونه چوبی و خرده چوب مانند ابعاد، پراکنش ریزی و درشتی و pH آنها بر روی خواص فیزیکی، مکانیکی، پایداری ابعاد و کیفیت سطح تخته های ساخته شده از آنها اثر می گذارد، از این رو ریزی و درشتی خرده های چوب با استفاده از الک های آزمایشگاهی نوع Tyler و pH آنها، بنابر روش Bison quality control 4011 اندازه گیری شد. پلی استایرن استفاده شده در این بررسی، از نوع ضربه پذیر و تولید شده در کارخانه پتروشیمی

تخته خرده چوب ساخته شده با ۱۵،۰ و ۲۰ درصد پلی اتیلن مورد بررسی قرار داد و به این نتیجه رسید که افزایش مقدار چسب و فشار پرس موجب بهبود، و افزایش مقدار پلی اتیلن سبب کاهش مقاومت های مکانیکی تخته ها می شود. ضمن اینکه واكشیدگی ضخامت و جذب آب تخته ها کاهش می یابد.

اکسمن^۱ (۱۹۹۴) خواص مواد چندسازه حاصل از پلی اتیلن خطی با جرم مخصوص کم (LLDPE) و آرد چوب (WF) را بررسی کرد و برای یافتن بهترین سازگار کننده، چهار نوع از این مواد را مورد بررسی قرار داد. بعلاوه وی (۱۹۹۷) خواص مواد چندسازه حاصل از پلیمرهای گرمانرم و پودر چوب را نیز بررسی کرد. به منظور بهبود چسبندگی بین پلیمر گرمانرم و غیرقطبی و پودر چوب آبدوست و قطبی، از استایرن، اتیلن / بوتیلن و استایرن اصلاح شده با انیدرید مالئیک به عنوان سازگار کننده استفاده شد. نتایج نشان داد که مواد فوق به عنوان اصلاح کننده مقاومت به ضربه عمل می کنند.

بوگلین^۲ و همکاران (۱۹۹۷) امکان ساخت تخته های چندسازه ای از خاک اره چوب بلوط و باقیمانده خرده چوب سوزنی برگان با استفاده از پلیمرهای گرمانرم را مورد مطالعه قرار دادند. نتایج نشان داد که تخته های چندسازه سرد شده در پرس نسبت به تخته های سرد شده در خارج از پرس، کیفیت بهتری دارند. ضمن اینکه تخته های ساخته شده از چوب سوزنی برگان و پلی وینیل کلراید دارای مقاومت خمشی بیشتر و چسبندگی داخلی آنها برابر با مقادیر مشابه در تخته خرده چوب تجارتي بوده است. همچنین

۱- Oksman

۲- Boeglin

جرم مخصوص و درصد رطوبت نمونه‌های آزمونی، مقاومت به خمش استاتیک و مدول الاستیسیته، واکشیدگی ضخامت و جذب آب و مقاومت برشی آنها به ترتیب بنابر استانداردهای DIN 52361، DIN 52362، DIN 52364 و ASTM D 1037 اندازه‌گیری و تعیین شدند.

بررسی آماری نتایج به‌دست آمده از اندازه‌گیری ویژگی‌های فیزیکی و مکانیکی تخته‌های مربوط به تیمارهای مختلف توسط آزمون فاکتوریل در قالب طرح کاملاً تصادفی و با استفاده از تجزیه واریانس تجزیه و تحلیل شد. گروه‌بندی میانگین نتایج با استفاده از آزمون دانکن انجام گرفت.

نتایج

میانگین نتایج به‌دست آمده از بررسی ریزی و درشتی خرده‌های چوب صنوبر و پلی‌استایرن در جدول ۱، pH چوب صنوبر، ویژگی‌های چسب اوره-فرم‌آلدید و برخی از ویژگی‌های پلی‌استایرن، در جدول ۲ و میانگین نتایج به‌دست آمده از اندازه‌گیری ویژگی‌های فیزیکی و مکانیکی تخته‌های مربوط به تیمارهای مختلف در جدول ۳ آورده شده‌اند. بررسی میانگین نتایج به‌دست آمده از اندازه‌گیری ویژگی‌های فیزیکی و مکانیکی تخته‌های مربوط به تیمارهای مختلف، وجود تفاوت بین آنها را نشان می‌دهد (جدول ۳). این تفاوت بین کیفیت تخته‌های ساخته‌شده با مقدار کمتر چسب و پلی‌استایرن، از تفاوت موجود بین کیفیت تخته‌های حاوی مقدار بیشتر چسب و پلی‌استایرن افزون‌تر است ضمن اینکه تغییر مقدار پلی‌استایرن در مقایسه با تغییر مقدار چسب

تبریز بوده است. پودر پلی‌استایرن مورد نیاز از آسیاب کردن لیوان‌های یک بار مصرف تهیه و برای به‌دست آوردن پودر با ذرات تقریباً یکنواخت، از الک به درشتی ۲ میلی‌متر عبور داده شد. پراکنش ریزی و درشتی ذرات پلی‌استایرن به کمک الک آزمایشگاهی نوع Tyler و بنابر روش Bison quality control 44011 تعیین گردید. برای انجام آزمایش‌های مربوط به تعیین کیفیت تخته‌خرده‌چوب تهیه‌شده از پلی‌استایرن، تخته‌های یک لایه با جرم مخصوص 600 kg/m^3 ، ضخامت ۱۴ میلی‌متر و ابعاد 50×50 سانتی‌متر با مصرف چسب اوره - فرم‌آلدید (پنج سطح ۰، ۲/۵، ۵، ۷/۵، ۱۰ درصد) و پلی‌استایرن (پنج سطح ۰، ۵، ۱۵ و ۲۰ درصد) و با استفاده از پرس هیدرولیکی نوع Burklela-160 ساخته شدند. مقدار ماده سخت‌کننده (کلروآمونیم) یک درصد، زمان پرس ۵ دقیقه، دمای پرس ۲۰۰ درجه‌سانتی‌گراد و فشار حداکثر پرس 20 kp/cm^2 در نظر گرفته شد. پس از یکنواخت‌شدن رطوبت تخته‌ها و کناره‌بری آنها، برای دستیابی به تعادل رطوبتی استاندارد، تخته‌ها به مدت دو هفته در شرایط نرمال $t = 20 \pm 1^\circ \text{C}$ و $\text{RH} = \pm 0.65$ قرار گرفتند.

نمونه‌های آزمونی مورد نیاز براساس استاندارد DIN 52360 برای اندازه‌گیری مقاومت به خمش استاتیک، مدول الاستیسیته، واکشیدگی ضخامت و جذب آب و بنابر استاندارد ASTM D1037 برای اندازه‌گیری مقاومت برشی از تخته‌های ساخته‌شده برای هر تیمار تهیه و تا شروع اندازه‌گیری‌ها در شرایط استاندارد نگهداری شدند.

تخته‌های ساخته شده با مقدار ۵ درصد چسب و ۲۰ درصد پلی‌استایرن و تخته‌های حاوی ۱۰ درصد چسب و صفر درصد پلی‌استایرن (تخته‌های شاهد) اختلاف معنی‌داری مشاهده نمی‌شود. تغییرات مقاومت به خمش تخته‌ها برای مقادیر مختلف چسب و پلی‌استایرن در شکل ۱ نشان داده شده است.

موجب بروز تغییرات منظم‌تری بر روی ویژگی‌های فیزیکی و مکانیکی تخته‌ها می‌شود. در جدول ۴ مشاهده می‌شود که بین مقاومت به خمش تخته‌های حاوی مقادیر مختلف چسب و پلی‌استایرن، اختلاف معنی‌داری وجود دارد. ضمن اینکه اثر متقابل مقدار چسب و پلی‌استایرن بر این ویژگی نیز معنی‌دار است. به علاوه، بین مقاومت به خمش استاتیک

جدول ۱- درصد ریزی و درشتی خرده‌های چوب صنوبر و پلی‌استایرن

خرده چوب		پلی استایرن	
درشتی الک (میلی‌متر)	%	درشتی الک (میلی‌متر)	%
<۰/۴	۳/۶	<۰/۶	۱۳/۳
>۰/۴	۹/۴	>۰/۶	۳۴/۸
>۱	۶۸/۶	>۱/۰	۴۴/۴
>۲	۱۶/۴	>۱/۷	۷/۵
>۴	۲/۰		

جدول ۲- ویژگی‌های فیزیکی، مکانیکی و شیمیایی خرده‌چوب صنوبر، چسب اوره- فرم آلدید و پلی‌استایرن

مقدار	ویژگی	
۵/۷	PH	چوب
۱/۲	جرم مخصوص (g/cm^3)	
۴۶	ماده جامد (%)	چسب
۱۰۰	زمان انعقاد (ثانیه)	
۵/۸	PH	
۱/۰-۱/۱	جرم مخصوص (g/cm^3)	
۱۰-۴۸	مقاومت کششی (Mpa)	
۲۸-۶۲	مقاومت فشردگی (Mpa)	* پلی‌استایرن
$>24 \times 10^2$	مدول الاستیسیته (Mpa)	
$1/28 \times 10^2$	مدول برشی (Mpa)	
۰/۰۵-۰/۶	جذب آب بعد از ۲۴ ساعت (%)	

* ماخذ شماره های ۶، ۷ و ۱۰

جدول ۳- میانگین ویژگی‌های فیزیکی و مکانیکی تخته‌های آزمونی تیمارهای مختلف

تیمار	جرم مخصوص (g/cm ³)	رطوبت (%)	مقاومت به خمش (Mpa)	مدول الاستیسیته (Mpa)	مقاومت برشی (Mpa)	جذب آب		واکسیدگی ضخامت	
						بعد از ساعت		بعد از ساعت	
						۲ %	۲۴ %	۲ %	۲۴ %
۱**	-	-	-	-	-	-	-	-	-
۲	۰/۵۱	۵/۱	۲/۸	۴۱۹	۰/۴۶	-	-	-	-
۳ (۱*)	۰/۵۳	۴/۳	۴/۳	۶۵۴	۰/۵۱	-	-	-	-
۴	۰/۵۶	۴/۰	۵/۸	۸۵۳	۰/۶۰	-	-	-	-
۵	۰/۵۸	۳/۸	۷/۷	۱۵۸۳	۰/۷۱	-	-	-	-
۱	۰/۵۷	۴/۴	۷/۹	۱۴۳۳	۱/۸۹	۱۳۳/۵	۱۵۱/۷	۶۵/۰	۷۰/۹
۲	۰/۵۷	۴/۱	۸/۴	۱۸۱۱	۱/۷۳	۱۰۷/۳	۱۲۱/۰	۴۴/۶	۵۶/۰
۳ (۲)	۰/۶۰	۳/۹	۷/۴	۱۹۰۱	۱/۶۲	۱۰۹/۷	۱۲۳/۴	۵۲/۹	۶۲/۲
۴	۰/۵۸	۳/۶	۷/۹	۱۳۲۵	۱/۹۴	۱۱۲/۳	۱۲۵/۱	۴۹/۱	۵۴/۷
۵	۰/۶۰	۳/۴	۸/۷	۱۹۷۲	۲/۲۴	۶۱/۵	۷۵/۸	۳۰/۲	۳۷/۶
۱	۰/۵۶	۴/۵	۱۰/۱	۱۵۲۱	۲/۴۲	۱۰۴/۷	۱۱۸/۷	۴۶/۱	۵۰/۶
۲	۰/۵۷	۴/۱	۱۰/۰	۱۵۳۰	۲/۴۰	۸۴/۳	۹۳/۵	۳۴/۵	۳۸/۴
۳ (۳)	۰/۵۹	۳/۹	۷/۷	۱۶۹۴	۲/۱۲	۸۸/۳	۹۵/۷	۳۸/۰	۴۲/۷
۴	۰/۶۰	۳/۸	۸/۳	۱۶۶۰	۲/۳۹	۷۵/۸	۹۰/۱	۲۸/۹	۳۳/۶
۵	۰/۶۱	۳/۴	۹/۲	۲۰۷۹	۲/۳۸	۵۰/۳	۶۶/۴	۱۷/۱	۱۹/۵
۱	۰/۵۷	۴/۶	۱۱/۰	۱۸۵۳	۲/۵۱	۹۴/۲	۱۰۸/۲	۳۹/۶	۴۳/۷
۲	۰/۵۹	۴/۴	۱۰/۴	۱۷۷۳	۲/۹۴	۷۶/۵	۸۶/۰	۳۲/۲	۳۵/۹
۳ (۴)	۰/۵۹	۴/۱	۹/۱	۱۳۶۸	۲/۳۷	۶۸/۷	۷۸/۴	۲۳/۸	۲۶/۸
۴	۰/۵۸	۴/۰	۹/۴	۱۷۷۰	۲/۵۲	۶۸/۰	۷۳/۷	۲۱/۰	۲۲/۶
۵	۰/۶۱	۴/۰	۹/۴	۲۲۹۸	۲/۴۶	۴۹/۳	۶۳/۸	۱۶/۲	۲۱/۶
۱	۰/۵۸	۴/۵	۱۱/۶	۲۱۵۰	۳/۲۰	۷۹/۶	۸۷/۱	۳۲/۰	۳۴/۸
۲	۰/۶۰	۴/۴	۱۰/۸	۱۶۸۲	۲/۶۰	۷۵/۹	۸۴/۵	۳۰/۴	۳۳/۴
۳ (۵)	۰/۵۸	۴/۱	۱۰/۰	۱۵۸۵	۲/۴۵	۷۴/۱	۸۳/۳	۲۵/۸	۲۹/۲
۴	۰/۵۹	۴/۰	۱۰/۳	۲۳۲۸	۲/۵۸	۶۰/۹	۶۹/۲	۱۷/۹	۱۹/۲
۵	۰/۶۲	۳/۸	۱۱/۰	۱۶۳۵	۲/۲۴	۴۷/۶	۵۶/۱	۱۵/۵	۱۸/۴

- به علت فقدان چسب و کمی مقدار پلی‌استایرن عدد اندازه‌گیری نشد.

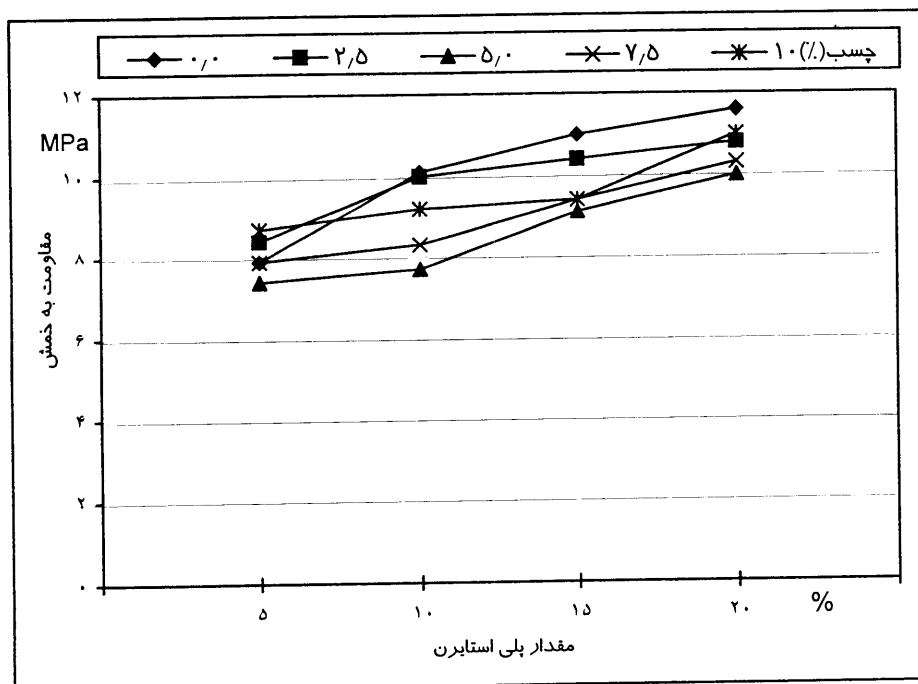
[چسب ۱۰٪ و ۷/۵، ۵، ۲/۵، ۰ = (۵).....(۱)]*

[پلی‌استایرن ۲۰٪ و ۱۵، ۱۰، ۵، ۰ = (۵).....(۱)]**

جدول ۴- تجزیه واریانس آزمون مقاومت به خمش استاتیک تخته‌های آزمونی

منبع تغییرات	SS	df	MS	F
اثر مستقل				
A (چسب)	۴۱۷/۴	۴	۱۰۴/۴	۷۰/۲*
B (پلی‌استایرن)	۲۰/۴	۴	۵/۱	۳/۴*
اثر متقابل				
AB	۱۱۰/۴	۱۶	۶/۹	۴/۶۴*

* معنی‌دار در سطح ۵ درصد

شکل ۱- اثر مقدار چسب و پلی استایرن بر روی مقاومت به خمش تخته‌ها

موجب نمی‌شود. علاوه بر این، اثر متقابل چسب و پلی استایرن بر روی مقاومت برشی تخته‌های تیمارهای مختلف معنی‌دار نیست. شایان ذکر است که بین مقاومت برشی تخته‌های حاوی ۵ درصد چسب و ۲۰ درصد پلی استایرن و تخته‌های ساخته شده با مقدار ۱۰ درصد چسب (تخته‌های شاهد) اختلاف معنی‌داری مشاهده نمی‌شود، هر چند میانگین این ویژگی در تیمارهای مورد اشاره تفاوت چندانی با یکدیگر ندارند (شکل ۳).

جدول ۷ و ۸ نشان می‌دهند که اختلاف بین مقدار جذب آب تخته‌های تیمارهای مختلف بعد از ۲ و ۲۴ ساعت غوطه‌وری در آب معنی‌دار است. اثر متقابل چسب و پلی استایرن بر روی میزان جذب آب تخته‌ها نیز معنی‌دار است، به طوری که با افزایش مقدار این مواد در تخته‌ها، از میزان جذب آب توسط آنها کاسته می‌شود. به علاوه بین مقدار جذب آب تخته‌های

جدول ۵ نشان می‌دهد که اختلاف بین مدول الاستیسیته تخته‌های با مقادیر مختلف چسب (۲/۵-۱۰٪ درصد) و مقادیر مختلف پلی استایرن (۵-۲۰٪) معنی‌دار است. به علاوه، مدول الاستیسیته تخته‌های ساخته شده با مقدار چسب ۵ درصد و پلی استایرن ۲۰ درصد با مدول الاستیسیته تخته‌های ساخته شده با مقدار چسب ۱۰ درصد و بدون استفاده از پلی استایرن (تخته‌های شاهد)، اختلاف معنی‌داری ندارند، هر چند که میانگین این ویژگی در تخته‌های تیمار ذکر شده کمتر از مقدار آن در تخته‌های شاهد است (شکل ۲).

با توجه به جدول ۶، ملاحظه می‌شود که بین مقدار مقاومت برشی تخته‌های حاوی مقدار چسب مختلف (۲/۵ - ۱۰٪) تفاوت معنی‌داری وجود دارد، در حالی که مقادیر مختلف پلی استایرن تفاوت معنی‌داری را بین مقاومت برشی تخته‌ها

کاهش مقدار این ویژگی را به دنبال داشته و اثر متقابل این دو ماده بر روی واکنشیدگی ضخامت تخته‌ها معنی‌دار بوده است. این در حالی است که تفاوت موجود بین مقدار واکنشیدگی ضخامت تخته‌های حاوی ۵ درصد چسب و ۲۰ درصد پلی‌استایرن و تخته‌های ساخته‌شده با ۱۰ درصد چسب (تخته‌های شاهد) معنی‌دار نیست. تغییرات واکنشیدگی ضخامت تخته‌ها برای مقادیر مختلف چسب و پلی‌استایرن در شکل ۵ دیده می‌شود.

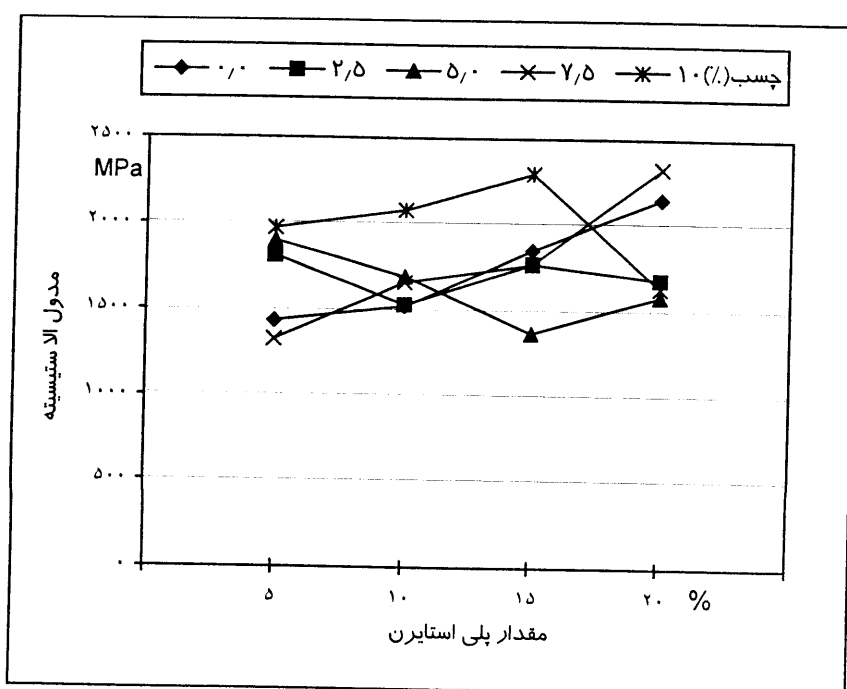
ساخته‌شده با ۵ درصد چسب و ۲۰ درصد پلی‌استایرن و تخته‌های حاوی ۱۰ درصد چسب و بدون پلی‌استایرن (تخته‌های شاهد) تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. هرچند میانگین جذب آب تخته‌ها در تیمارهای مذکور با هم اختلاف دارند (شکل ۴).

همان‌طور که در جداول ۹ و ۱۰ دیده می‌شود، بین میزان واکنشیدگی ضخامت تخته‌های مربوط به تیمارهای مختلف بعد از ۲ و ۲۴ ساعت غوطه‌وری در آب اختلاف معنی‌داری مشاهده می‌شود. افزایش میزان چسب و پلی‌استایرن

جدول ۵- تجزیه واریانس آزمون مدول الاستیسیته تخته‌های آزمونی

منبع تغییرات	SS	df	MS	F
اثر مستقل				
A (چسب)	۱۴۰۳۰۲۸۰/۴	۴	۳۵۰۷۵۷۰/۱	۲۰*
B (پلی‌استایرن)	۲۷۲۸۷۲۵/۸	۴	۶۸۲۱۸۱/۱	۳/۹*
اثر متقابل				
AB	۸۴۳۱۲۷۵	۱۶	۳۵۷۵۷۸	۲*

* معنی‌دار در سطح ۵ درصد

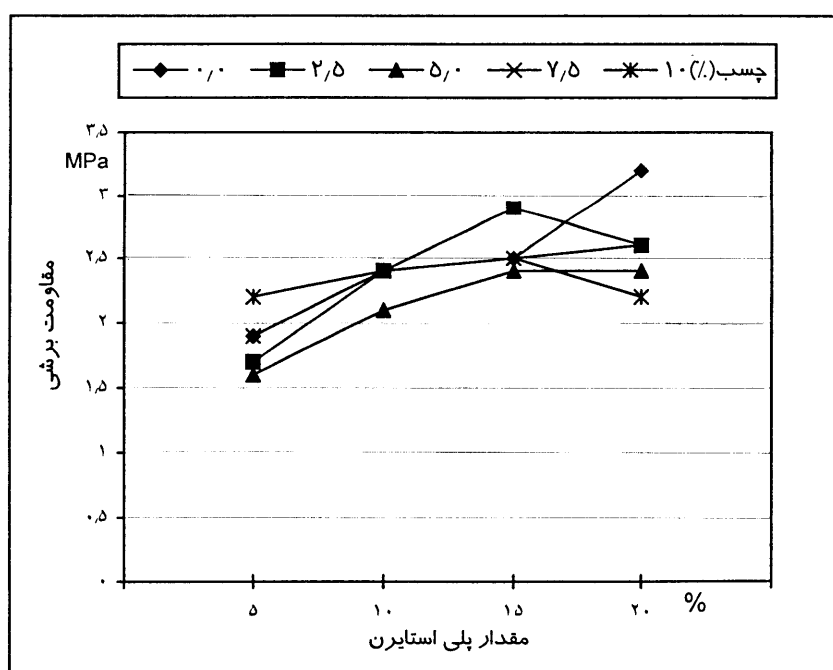

شکل ۲- اثر مقدار چسب و پلی‌استایرن بر روی مدول الاستیسیته

جدول ۶- تجزیه واریانس آزمون مقاومت برشی تخته‌های آزمونی

منبع تغییرات	SS	df	MS	F
اثر مستقل				
A (چسب)	۴۶/۶	۴	۱۱/۷	۱۰۶/۴*
B (پلی استایرن)	۰/۴	۴	۰/۱	۰/۹ ^{n.s}
اثر متقابل				
AB	۲/۹	۱۶	۰/۲	۱/۸ ^{n.s}

* معنی دار در سطح ۵ درصد ، n.s معنی دار نیست

شکل ۳- اثر مقدار چسب و پلی استایرن بر روی مقاومت برشی تخته‌ها

جدول ۷- تجزیه واریانس آزمون جذب آب تخته‌های آزمونی بعد از ۲ ساعت

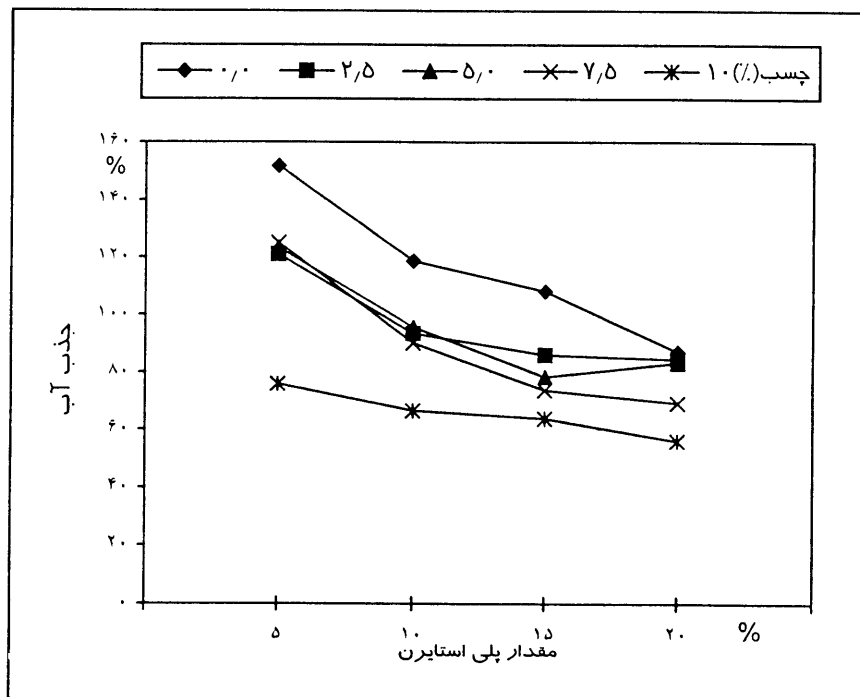
منبع تغییرات	SS	df	MS	F
اثر مستقل				
A (چسب)	۱۸۲۴۱۰/۸	۴	۴۵۶۰۲/۷	۱۲۲۰/۹*
B (پلی استایرن)	۱۳۱۷۸/۸	۴	۳۲۹۴/۷	۸۸/۲*
اثر متقابل				
AB	۵۳۲۱/۹	۱۶	۳۳۲/۶	۸/۹*

* معنی دار در سطح ۵ درصد

جدول ۸- تجزیه واریانس آزمون جذب آب تخته‌های آزمون‌های بعد از ۴ ساعت

منبع تغییرات	SS	df	MS	F
اثر مستقل A (چسب)	۳۱۳۹۲۵/۰	۴	۷۸۴۸۱/۳	۲۰۶۸/۴*
B (پلی‌استایرن)	۱۲۷۶۵/۲	۴	۳۱۹۱/۳	۸۴/۱*
اثر متقابل AB	۵۷۸۳۱/۱	۱۶	۳۶۱/۴	۹/۵*

* معنی‌دار در سطح ۵ درصد

شکل ۴- اثر مقدار چسب و پلی‌استایرن بر روی جذب آب تخته‌ها بعد از ۲۴ ساعت

جدول ۹- تجزیه واریانس آزمون واکنش‌پذیری ضخامت تخته‌های آزمون‌های بعد از ۲ ساعت

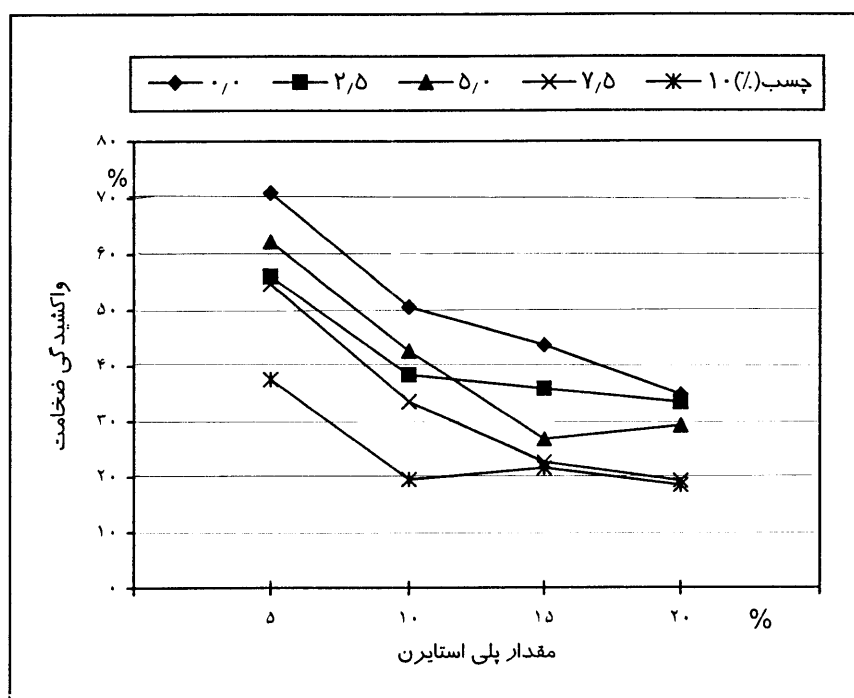
منبع تغییرات	SS	df	MS	F
اثر مستقل A (چسب)	۵۹۱۶۰/۴	۴	۱۴۷۹۰/۱	۹۴۳*
B (پلی‌استایرن)	۳۴۵۵/۷	۴	۸۶۳/۹	۵۵/۱*
اثر متقابل AB	۱۵۷۸/۶	۱۶	۹۸/۷	۶/۳*

* معنی‌دار در سطح ۵ درصد

جدول ۱۰- تجزیه واریانس آزمون واکنشیدگی ضخامت تخته‌های آزمون بعد از ۲۴ ساعت

منبع تغییرات	SS	df	MS	F
اثر مستقل				
A (چسب)	۱۵۹۴۰۹/۳۰	۴	۳۹۵۲/۳	۳۷۵۹/۴*
B (پلی استایرن)	۳۵۹۰/۴۱	۴	۸۹۷/۶	۸۴/۵*
اثر متقابل				
AB	۱۶۰۷/۶	۱۶	۱۰۰/۵	۹/۵*

* معنی دار در سطح ۵ درصد

شکل ۵- اثر مقدار چسب و پلی استایرن بر روی واکنشیدگی ضخامت تخته‌ها بعد از ۲۴ ساعت

که اثر مقدار چسب و پلی استایرن بر این ویژگی‌ها معنی دار است و افزایش مقدار آنها موجب بهبود این ویژگی‌ها می‌گردد. روند این افزایش در مورد چسب بیشتر از پلی استایرن است. بیشترین مقدار مقاومت به خمش استاتیک و مدول الاستیسیته مربوط به تخته‌های ساخته شده با مقدار ۱۰ درصد چسب و بدون پلی استایرن است، اما به دلیل اینکه مقاومت به خمش استاتیک و مدول

بحث و نتیجه‌گیری

بر اساس میانگین نتایج به دست آمده از بررسی ویژگی‌های فیزیکی و مکانیکی تخته‌های مربوط به تیمارهای مختلف (جدول ۳) و تجزیه و تحلیل آماری آنها، می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد:

مقاومت به خمش استاتیک و مدول الاستیسیته تخته‌های مورد بررسی نشان می‌دهند

تخته‌های ساخته‌شده با مقدار ۱۰ درصد چسب و ۲۰ درصد پلی‌استایرن، کمترین میزان جذب آب را بعد از ۲ و ۲۴ ساعت داشته‌اند ($W_{swr2} = ۰.۵۶/۱$ و $W_{swr24} = ۰.۴۶/۷$) که بین مقدار جذب آب این تخته‌ها و مقدار جذب آب تخته‌های حاوی ۵ درصد چسب و ۲۰ درصد پلی‌استایرن ($W_{swr2} = ۰.۷۵/۸$ و $W_{swr24} = ۰.۶۱/۵$) اختلاف معنی‌داری وجود ندارد. علاوه‌براین، تفاوت بین این مقادیر و مقدار جذب آب تخته‌های حاوی ۱۰ درصد چسب و بدون پلی‌استایرن (تخته‌های شاهد) نیز معنی‌دار نیست و به‌عنوان تیمار مناسب می‌توان آن را مورد توجه قرار داد.

واکشیدگی ضخامت تخته‌های آزمون‌ی بعد از ۲ و ۲۴ ساعت غوطه‌وری در آب، بیانگر آن است که افزایش مقدار چسب و پلی‌استایرن در تخته‌ها موجب کاهش این ویژگی شده ضمن اینکه اثر مقدار چسب و پلی‌استایرن بر روی مقدار واکشیدگی تخته‌ها معنی‌دار بوده است. شایان ذکر است که اثر کاهنده مقدار چسب بر روی واکشیدگی ضخامت یکنواخت و منظم و در مقدار کم بیشتر است، حال آنکه اثر کاهنده پلی‌استایرن بر روی این ویژگی نامنظم و در عین حال در مقدار زیاد بیشتر است. به‌علاوه، اثر متقابل مقدار چسب و پلی‌استایرن بر روی واکشیدگی ضخامت تخته‌ها معنی‌دار می‌باشد. اگرچه کمترین مقدار واکشیدگی ضخامت مربوط به تخته‌های ساخته‌شده با مقدار ۱۰ درصد چسب و ۲۰ درصد پلی‌استایرن است ($T_{swr2} = ۰.۱۵/۵$ و $T_{swr24} = ۰.۱۸/۴$)، ولی چون بین مقدار واکشیدگی ضخامت تخته‌های حاوی ۵ درصد چسب و ۲۰ درصد پلی‌استایرن ($T_{swr2} = ۰.۳۲$ و $T_{swr24} = ۰.۳۴/۹$) با مقدار واکشیدگی ضخامت تخته‌های حاوی ۱۰ درصد چسب و بدون پلی‌استایرن (تخته‌های شاهد

الاستیسیته تخته‌های حاوی ۵ درصد چسب و ۲۰ درصد پلی‌استایرن ($MOR = ۹/۲ Mpa$ و $MOE = ۲۰۷۹ Mpa$) با مقاومت به خمش استاتیک و مدول الاستیسیته تخته‌های شاهد ($MOR = ۱۱/۶ Mpa$ و $MOE = ۲۱/۵۰ Mpa$) اختلاف معنی‌داری را نشان نمی‌دهند، به‌عنوان مناسب‌ترین تیمار در مورد این دو ویژگی است.

میانگین مقاومت برشی تخته‌های آزمون‌ی نشان می‌دهد که اثر مقدار چسب بر روی این مقاومت معنی‌دار است (جدول ۶)، با وجود اینکه مقدار پلی‌استایرن موجب بهبود جزئی مقاومت برشی تخته‌های مختلف شده است، ولی تفاوت بین آنها معنی‌دار نیست. علاوه‌براین، اثر متقابل مقدار چسب و پلی‌استایرن بر روی مقاومت برشی تخته‌های مربوط به تیمارهای مختلف نیز معنی‌دار نیست و بیشترین مقدار مقاومت برشی مربوط به تخته‌های ساخته‌شده با مقدار ۱۰ درصد چسب و بدون پلی‌استایرن است (تخته‌های شاهد $T_s = ۳/۲ Mpa$)، ولی بین مقاومت برشی این تخته‌ها و مقاومت برشی تخته‌های حاوی ۵ درصد چسب و ۲۰ درصد پلی‌استایرن ($T_s = ۲/۲ Mpa$) اختلاف معنی‌داری وجود ندارد. از این‌رو می‌تواند به‌عنوان تیمار مناسب در مورد مقاومت برشی در نظر گرفته شود.

میزان جذب آب تخته‌های مربوط به تیمارهای مختلف بعد از ۲ و ۲۴ ساعت غوطه‌وری در آب، نشان می‌دهد که اثر مقدار چسب و پلی‌استایرن بر روی این ویژگی تخته‌ها معنی‌دار بوده، به‌طوری‌که با افزایش مقدار آنها، میزان جذب آب کاهش یافته است، ضمن اینکه اثر کاهنده پلی‌استایرن در مقادیر بالا منظم‌تر می‌باشد. شایان ذکر است که اثر متقابل چسب و پلی‌استایرن بر روی میزان جذب آب تخته‌های مختلف معنی‌دار است.

پلی استایرن کیفیت را ارائه می دهند که با کیفیت تخته های حاوی ۱۰ درصد چسب و بدون پلی استایرن (به عنوان تخته های شاهد و بهترین تیمار) اختلاف معنی داری ندارند. بر این اساس، چون میانگین خواص فیزیکی و مکانیکی تخته های مربوط به تیمار فوق (تخته های حاوی ۵ درصد چسب و ۲۰ درصد پلی استایرن) در این بررسی نیز مناسب ترین کیفیت را نشان داده اند، پس استفاده از شرایط این تیمار برای ساخت تخته خرده چوب توصیه می شود، زیرا در این شرایط ضمن کاهش مصرف چسب و ایجاد ارزش افزوده برای پس مانده های لیوان های یک بار مصرف پلی استایرن، از بروز مشکلات زیست محیطی جلوگیری می کند و قیمت تمام شده تخته خرده چوب نیز کاهش می یابد.

$T_{SWT} = 30/2$ و $T_{SWT} = 37/6$ تفاوت معنی داری وجود ندارد، از این رو آن را به عنوان تیمار مناسب می توان پذیرفت.

با در نظر گرفتن نتایج به دست آمده از بررسی ویژگی های فیزیکی و مکانیکی تخته های مربوط به تیمارهای مختلف و مقایسه آنها با ویژگی های مشابه در تخته های شاهد و با توجه به نکات فوق، می توان پذیرفت که افزودن پلی استایرن به همراه چسب به تخته های آزمون منجر به کاهش نسبی ویژگی های مکانیکی آنها می شود، در حالی که ویژگی های فیزیکی این تخته ها با وجود پلی استایرن بهبود نسبی نشان می دهند. با وجود این تغییرات، مشاهده می شود که در بین تیمارهای مختلف، تخته های حاوی مقدار ۵ درصد چسب اوره-فرم آلدیید و ۲۰ درصد

منابع

- ۱- آندرسون، ای و ب. لوکس، ۱۳۷۳. تکنولوژی و کاربرد مواد چندسازه (کامپوزیت ها)، ترجمه سعید درودیانی، مرکز نشر دانشگاهی.
- ۲- بصیری، عبدالله، ۱۳۷۳. طرح های آماری در علوم کشاورزی، انتشارات دانشگاه شیراز.
- ۳- سالنامه آمار بازرگانی خارجی و داخلی ایران، ۱۳۷۶. انتشارات وزارت بازرگانی جمهوری اسلامی ایران.
- ۴- سرزارع، محسن، ۱۳۷۵. بررسی تاثیر پلی اتیلن بر خواص کاربردی تخته خرده چوب، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده منابع طبیعی دانشگاه تهران.
- ۵- شهریاری، رستم، ۱۳۷۶. بررسی تاثیر پلی اتیلن، مقدار رزین اوره فرم آلدیید و فشار پرس بر کیفیت تخته خرده چوب صنوبر پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده منابع طبیعی دانشگاه تهران.
- ۶- کوکتا، حب و سی. دانولت، ۱۳۷۰. استفاده از الیاف چوب به عنوان پرکننده در پلی اتیلن، ترجمه حسن دبیری اصفهانی و آذر محمدلوی عباسی، مجله علوم و تکنولوژی پلیمر، سال سوم، شماره سوم.
- ۷- محسنی شکیب، سیدمحسن، ۱۳۶۵. آنالیز و طراحی سازه های مرکب چندلایه، انتشارات دانشگاه امام حسین.

8- Boeglin, N, P. Triboulot & D. Masson, 1997. A feasibility study on boards made from wood and plastic waste; bending properties, dimensional stability and recycling of the board. Holz als Roh-und werkstoff, 55, p.13-16

9- Ellis, S. C., J.N.R. Ruddiek & P.R. Steiner, 1993. A feasibility study of composites produced from telephon directory paper, plastics and other adhesives. Forest products Journal. Vol 43(7/8).

- 10-Hon, D. N.S. 1992. Recycling Commingled plastics/Newspaper composies, Plastic Engineering (October), p.25-28.
- 11- Liang, B., L.Mott, S.M. Shaler & G.T. Caneba, 1994. properties of transfer-molded wood –fiber/polystyrene composites. Wood and fiber science, Vol.26(3): 382-389.
- 12-Maiti, S.N. & K. Singh, 1986. Influence of wood flour on the mechanical properties of polyethylene, Journal of applied polymer. Vol 32(3): 42,85-89.
- 13-Moslemi, A.A. 1974. Particleboard Vol.1 Materials 7, Vol. 2. Technology. Southern Illinois university press carbondale and Edward.
- 14-Oksman, K. 1994. Improved interaction between wood and synthetic polymers in wood/polymer composites. Wood sciece and Technology. Vol 30 (23): 197-205.
- 15-Oksman, K. 1997. Improved properties of thermoplastic wood flour composites, PhD. thesis, Lulea University of Technology. Skelleftea, Sweden.
- 16-Rijo, C. 1988. The effects of increasing density and adhesive content on mechanical properties of chusqueeculeou particleboard glued with Urea-Formaldehyd resin. Bosque. Vol 9(1): 3-59ES.en.12. refaveda. Fernando de Navatte 119.Santo Domingo, dominican Republic.
- 17-Sakurai, A, H. Sakurai, S.Suzuki, F. Satio & A. Zto, 1993. Production of boards made from waste polyethylene-Laminated paper chips and wood particles. Journal of the Japan wood Research Society. Vol 39(9):1036-1041.
- 18-Yam, K.L, B.K. Gogoi, C. Lai & S.E. Selk, 1990. Composites from compounding. Polyethylene. Polymer engineering and science. Vol 30 (11): 693-699.
- 19-Youngquist, J.A., G.E., Myers, T.H., Muehl, A.M., Krzysik, & C.M. Clemons, 1994. Compositses from recycled wood and plastics. Forest product lab. Madison, W.J.
- 20-Youngquist, Y.A., A.M., Krzysik, J.H., Muehl, & C. Carll, 1992. Mechanical and physical properties of air-formed wood-fiber/ polymer-fiber composites, Forest products Journl. Vol 42 (6): 42-48.

A Study on The Possibility of Polystyrene Utilization in Particleboard Manufacture

A.A. Enayati¹ A.R. Mersad²

Abstract

To determine the possibility of polystyrene waste utilization in particleboard manufacture, one layer laboratory panels with two variables of glue in five levels of 0,2.5,5,7.5 and 10 percent- and polystyrene in five levels of 0,5,10,15 and 20 percent were produced. Physical and mechanical properties of test panels were measured. The results showed that increasing the glue content improved all physical and mechanical properties of panels. The results also indicated that the amount of polystyrene had significant influence on the panels' physical and mechanical properties-except for shear strength. According to the results, the best physical and mechanical properties of panels were obtained when using 10 percent glue and 15 or 20 percent polystyrene, but there were not any significant differences found between physical and mechanical properties of those panels and panels when using 5 percent glue and 20 percent polystyrene. Moreover no significant differences were observed between properties of reference panels and panels with 5 percent glue and 20 percent polystyrene. Therefore it can be concluded that with 5 percent urea resin and 20 percent polystyrene, proper quality panels can be obtained and the resin consumption will be reduced.

Keywords: Particleboard, Polystyrene, Urea-formaldehyde, Physical and mechanical properties, Poplar wood

¹ - Assoc. Prof., Natural Resources Faculty of Tehran University

² - M.Sc. Scholar, Wood and Paper Science & Technology